Sune Vallgren

En intervju av Gustav Sjöblom

24 oktober 2008

Intervju 128

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond, Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond samt Sven Tyréns stiftelse. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Sune Vallgren, intervju från 2008 av Gustav Sjöblom, Teknik och samhälle, Chalmers tekniska högskola.

Nyckelord: bensinbolag, bensinstationer, handel, kortbetalning, medlemsregister, OK, PenningLösa Systemet PLS.

Abstract

Sune Vallgren was born in 1937 and graduated from upper secondary education in 1957. In 1959 he began studying to become a teacher at Uppsala but came in touch with computing through a part-time course and was soon offered a position as a programmer at the superannuation fund SPP. Throughout the 1960s Vallgren worked with the programming of routines for computerized directories at SPP, Riksförsäkringsverket and Centrala Folkbokförings- och Uppbördsnämnden (a forerunner of the National Tax Board). After a short spell at Bilregistret (the national car register) in 1968 he started working at the cooperative petroleum company OK. For the first few years Vallgren worked with the creation of OK's first centralized member directory. From 1973 he became responsible for the hardware development of PLS, Penninglösa Systemet, OK's pioneering system for credit card payment, first implemented in the county of Blekinge in southeast Sweden from c. 1978. Vallgren's main job consisted in working towards the petrol pump manufacturer Ljungmans in Malmö and the microcomputer manufacturer Datapoint, providing these subcontractors with sufficient specifications for the programming of the software. The PLS system connected the petrol pumps within one station as well as between stations into a regional network, which in turn was linked – through a joint effort with Spadab, the service bureau of the Swedish savings banks, which was running a parallel trial in Blekinge – to the registers at OK's mainframe computer at the headquarters in Stockholm. In the early 1980s Vallgren left development work and became responsible for data processing at OK's computer centre.

Informant: Sune Vallgren
Intervjuare: Gustav Sjöblom
Tid: 24 oktober 2008
Plats: Sune Vallgrens hem i Tyresö

Gustav Sjöblom: Idag är det den 24 oktober 2008. Jag heter Gustav Sjöblom och är forskningssekreterare för området Handel i projektet ”Från matematikmaskin till IT”. Jag sitter hemma hos Sune Vallgren i Tyresö för att göra en intervju om Sunes erfarenheter av datorer och datoranvändning. Det handlar framförallt om tiden på OK från 1969 och framåt, men vi ska börja med att gå tillbaka ända till början och jag har förstått att du är född 1937 i Malå kommun i Västerbotten.

Sune Vallgren: Ja, jag är bondson.

Gustav Sjöblom: Vill du berätta lite mer om din uppväxt?

Sune Vallgren: Ja, det var ju lugnt och skönt. Jag hade pappa och mamma hemma och gick i en sådan här B2-skola, det vill säga med alla klasser tillsammans. Vi satt i samma rum och där gick jag i fyra år. Sedan blev jag ansedd för att ha läshuvud och skulle fortsätta att studera. Det fanns inga skolor i närheten så jag hamnade hos en av mina fastrar som var distriktssköterska utanför Karlstad, så jag gick i realskolan i Karlstad i fem år. Efter det sökte jag och kom in på reallinjen, biologiska grenen, i Skellefteå och det gjorde ju att jag fick betydligt närmare till hemmet. Annars hade jag ju bara kunnat åka hem några få gånger per år, för förbindelserna var sådana att det tog i stort sett ett dygn att åka. Efter gymnasiet …

Gustav Sjöblom: Får jag sticka mellan där och fråga; du sa att du var bondson. Vilken typ av gård var det som dina föräldrar hade?

Sune Vallgren: Ja, småbrukarson skulle jag ha sagt. Jag tror vi hade åtta kor, vilket i och för sig var ganska mycket i de där trakterna, men huvudförtjänsten var ju skogsbruket som gav lite inkomster till gården. Vi hade ett par grisar och tjugo-trettio höns och sådär. Det var helt normalt för småbrukare där uppe. Traktens försörjning vid den tiden var ett gruvsamhälle som ligger precis bredvid som hette Adakgruvan. Det var en relativt sett stor industri då. Den lades ned 1967, men under 40- och 50-talen så var det bygdens huvudsakliga inkomstkälla. Det var en avknoppning av Kristinebergsgruvan som fortfarande existerar, som ligger ungefär trettio kilometer därifrån.

Gustav Sjöblom: Hade du något intresse för teknik eller affärsverksamhet under barn- och ungdomstiden?

Sune Vallgren: Inte vad jag kommer ihåg. Ja, teknik, om man med teknik menar konsten att använda händer så var det ju så att på ett sådant där småbruk fanns det aldrig att få tag på, vad ska vi säga, hantverkare och sådant där. Det var aldrig fråga om det utan det var fråga om att göra precis allting själv, så man fick ju vänja sig vid att använda sunt förnuft och händerna. Det var väl skolningen på den punkten. Men annars, något intresse för affärer har jag egentligen aldrig haft.

Gustav Sjöblom: Fanns det någon studietradition i familjen?

Sune Vallgren: Nej, det gjorde det inte, men å andra sidan läste vi mycket. Vi hade ganska stort bibliotek och dessutom hade ABF ett vandringsbibliotek i byn som vi hemsökte varenda vecka och tog ett par nya böcker och läste igenom.

Gustav Sjöblom: Du säger vi, är det hela familjen eller du och syskonen?

Sune Vallgren: Det var hela familjen, eller nja, det var jag och syskonen. Pappa och mamma läste tidningen och lyssnade på radio men det var först på äldre dar när de hade lagt ned jordbruket som de fick tid och då ägnade de sig mycket åt litteratur, framförallt i formen av studiecirklar och sådant där.

Gustav Sjöblom: Vem var det som ansåg att du hade läshuvud och skulle plugga vidare?

Sune Vallgren: Det var hon som var lärare där. Hon gifte in sig senare med en av killarna i byn, men det kom alltså dit en ny folkskolelärare som ansåg att jag borde plugga lite mer och på den vägen blev det, för det fanns ju möjligheter. Enda sättet var att vara inackorderad för närmaste realskola vid den tiden den låg i Lycksele och det var tio mil dit. Jag var tvungen att vara inackorderad någonstans och då föll det sig naturligt att jag hamnade hos min faster i Skattkärr utanför Karlstad där jag alltså bodde när jag gick realskolan.

Gustav Sjöblom: Hur såg dina föräldrar på idén att du skulle läsa vidare?

Sune Vallgren: De tyckte väl naturligtvis om det, annars hade de inte ordnat till det. Det var ju naturligtvis de som stod för det hela och jag inser att det säkert inte var direkt billigt. Med levnadsomständigheterna i slutet på 40-talet var det inte sådär högt i tak när det gällde ekonomin där uppe i inlandet, utan de fick nog offra en hel del för mig. Jag har två yngre syskon och den äldre av dem, min bror, bor uppe i Luleå och är geotekniker och min syster är receptarie och bor i Märsta, så de har studerat vidare bägge två.

Gustav Sjöblom: När du var färdig med realexamen 1953, vad var det som gjorde att du fortsatte att läsa?

Sune Vallgren: Dels började det finnas vissa stipendier man kunde söka och jag sökte och fick ett par. Sedan när jag hade kommit in på Skellefteå gymnasium sökte jag och fick såna här naturastipendier, så det kostade inte mina föräldrar så hemskt mycket att hålla mig i skolan. Jag hade väl inget direkt intresse av att bli skogsarbetare, för det var vad som fanns tillgängligt på den tiden. Då var ju inte skogsarbetarna ersatta av skördemaskiner som idag, utan det fanns gott om arbete, manuellt arbete, men jag var inte speciellt intresserad av det. Fysiken höll jag igång med att fuska inom diverse sporter, så jag siktade nog på något mera intellektuellt arbete. Jag hade faktiskt tänkt bli lärare, men ödet ville annorlunda.

Gustav Sjöblom: Du tog studentexamen i Skellefteå 1957. Hur såg du på framtiden då?

Sune Vallgren: Jag hade väl inga direkta sådana där planer inte, utan det hela fick lite mera fasta konturer när jag hade legat i det militära. Jag gjorde 15 månader uppe i Boden och då var vi ganska många som var i samma situation, så jag bestämde mig för att åka ned till Uppsala och studera lite grann då. Man ska ju komma ihåg det att det fanns inget universitet eller ens en högskola på närmare håll än i Uppsala då, så det var det som var möjligheten. Så jag åkte ned till Uppsala och började läsa. Jag började faktiskt med att läsa

och titta på vad företagsekonomi var och tog några – som det heter numera – poäng i företagsekonomi. Sedan började jag läsa statistik och det fann jag ganska så intressant men det hela avbröts. Nu ska jag säga det att jag hade tänkt att bli lärare och jag tänkte gärna sikta på historia som är och var mitt stora intresse och sedan engelska också, för det hade jag väldigt bra betyg i och hade lätt för.

Gustav Sjöblom: Du läste alltså biologisk gren på gymnasiet?

Sune Vallgren: Jag läste biologisk, ja.

Gustav Sjöblom: Sedan prövade du företagsekonomi och statistik, men det var språk och historia som du siktade på i slutändan?

Sune Vallgren: Ja, men nu ska jag säga det att det blev totalt bara ett år i Uppsala, därför att jag på sommaren 1960 fick ett sommarjobb på dåvarande SPP, Svenska Personalpensionskassan. Jag fick sitta där och räkna kostnader, pensionstariffer. Det var ett sådant där oändlighetsjobb. Man satt med en sådan där vev-Addo och fyllde i tabeller för olika tänkbara utfall av försäkringar. Till bakgrunden till vad som senare hände hör att jag en kväll på hösten -59 skulle gå på bio med en tjej på den här biogatan i Uppsala – vad den heter kommer jag inte ihåg – men hon var lite sen, så jag tittade mig omkring där. I källaren bredvid ingången till bion hade TBV inte en kursverksamhet men en kontorslokal och då hade de en skylt där som visade att man kunde få gå en kurs i alfakodning på BESK. Jag hade ingen aning om vad det var, men jag tyckte det såg intressant ut så jag gick ned och anmälde mig. Jag gick den där kursen, det var en kvällskurs och distanskurs. Det var distanskurs såtillvida att resultatet av vad man gjorde skickades ned till Stockholm och testkördes. Det var alltså ett program som gjorde att man kunde läsa in ett hålkort och skriva ut det, det var inte mer avancerat än så, inte. Men jag tyckte i alla fall att det var rätt intressant det där och jag begrep hur datorn gjorde, jag kunde följa logiken. När jag sedan sommaren efteråt arbetade på SPP så kom han som var datachef då, en amerikan som hette Thomas Cronin, underfund med att jag kunde tänka som en datamaskin, vilket gjorde att han blev intresserad av att jag skulle ta fast anställning där. Efter att jag hade gjort en kostnads/intäktskalkyl på det hela fann jag att det var betydligt bättre att börja jobba som programmerare än att gå och skaffa sig studieskulder i flera år och sedan inte vet var man hamnade, utan jag fick alltså jobb på SPP.

Gustav Sjöblom: Var det den ekonomiska kalkylen som avgjorde eller var det intresset?

Sune Vallgren: Jag tänkte så här: mitt huvudsakliga intresse är egentligen historia och det kan jag ha som fritidsintresse och jag kan försörja mig bra på det här jobbet som dessutom är intressant, så det var en kombination.

Gustav Sjöblom: Kan du beskriva lite hur SPP fungerade och vad man gjorde på den här tiden?

Sune Vallgren: Man skötte om egentligen hela svenska företagsamhetens tjänstepensioner. Det var deras uppgift. Det var alltså i princip registerföring man ägnade sig åt. Man hade en IBM 650, vilket jag tror var en av fyra datamaskiner som fanns i Sverige då inom företagen. Sedan fanns det ju på Matematikmaskinnämnden också, men de användes inte på det viset. På SPP blev jag kvar ett par år, för det var så att en av mina chefer på SPP flyttade till Riksförsäkringsverket och efter ett tag plockade han över mig dit och då arbetade jag med en IBM 1401 istället.

Gustav Sjöblom: Hur var databehandlingen organiserad på SPP?

Sune Vallgren: Vi var väl en tre programmerare, har jag för mig, och sedan var det ett par hålkortsoperatörer som körde själva maskinen. Den gamla 650:n hade ingen skrivare kopplad till sig utan hade hålkortsläsare och en hålkortsstans och sedan fanns det en skrivande tabulator fristående, som alltså tryckte ut de stansade hålkorten, så någon egentlig databehandling fanns det ju inte, för datamaskinen hade inget direkt yttre minne utan det var ett ganska litet internminne och så fick man stansa ut det i hålkort, sortera om det och köra in dem igen och på den vägen var det.

Gustav Sjöblom: Vad jobbade ni med för rutiner?

Sune Vallgren: Det var egentligen så att man tryckte ut pensionsbesked helt enkelt. Det var det man åstadkom, det var ingenting komplicerat.

Gustav Sjöblom: Var det en mekanisering av den här tariffberäkningen som du beskrev eller var det bara själva listfunktionen eller registerhanteringen?

Sune Vallgren: Från början var det bara listhanteringen, men sedan kom den här tariffberäkningen in. Det skrevs program för det så att de här Addo-maskinerna i princip försvann efter ett år. Men det var på intet sätt någon komplicerad databehandling. Det fanns ju inte de fysiska möjligheterna till det eftersom det inte fanns ett yttre minne på de där apparaterna.

Gustav Sjöblom: Hur var det att arbeta där?

Sune Vallgren: Jag trivdes bra, men mitt stora problem då var att jag bodde kvar i Uppsala så jag fick åka tåg mellan och det var ju lite tidsödande. Jag trivdes bra med kompisarna och med arbetsmiljön och allting. När min chef flyttade över till Riksförsäkringsverket och plockade över mig dit så var den egentliga orsaken till att jag flyttade att de hade en hypermodern dator. Det var intressantare att arbeta med en 1401:a än en 650.

Gustav Sjöblom: Vad hade Riksförsäkringsverket för ansvar och uppgifter?

Sune Vallgren: Jag skulle väl säga att det är samma sak som vad SPP gjorde. Det var bara det att det inte var tjänstepensioner utan folkpensionerna man hanterade. Annars var det i princip samma sak.

Gustav Sjöblom: Jag får väl ställa samma fråga igen: hur var databehandlingen organiserad där?

Sune Vallgren: Ja, det var i stort sett på samma sätt, det var ingen större skillnad. Det var några programmerare och det var fler operatörer på Riksförsäkringsverket än på SPP. Utskrifterna var betydligt mycket fler på Riksförsäkringsverket eftersom man hade i stort sett alla pensionärer i hela Sverige, så det var betydligt flera att hantera. Principen var ju densamma, fast 1401:an hade en skrivare kopplad direkt till sig så att man behövde inte gå via en tabulator.

Gustav Sjöblom: Vilken avdelning hörde databehandlingen till?

Sune Vallgren: Det har jag ingen som helst aning om. Jag satte mig aldrig in i organisationsformerna där inte.

Gustav Sjöblom: Vad hade du för uppgifter när du kom dit?

Sune Vallgren: Jag var programmerare. Jag programmerade den och det var i stort sett samma typ av program som jag hade gjort på SPP, men det var ju ett annat språk. Jag kommer inte ihåg vilket det var man hade. Det var ju maskinspråk, men jag kommer inte ihåg vad det hette.

Gustav Sjöblom: Du var programmerare, sa du. Var du delaktig i någon systemutveckling?

Sune Vallgren: Nej, inte där, inte så tidigt.

Gustav Sjöblom: Hur fick du kunskap om programmering under tiden på SPP och Riksförsäkringsverket?

Sune Vallgren: Jag gick kurser på IBM.

Gustav Sjöblom: Kontinuerligt?

Sune Vallgren: Nej då, det var när det kom ett nytt språk eller någonting sådant där som man hade bestämt att vi skulle använda oss av. När det gäller SPP var det ingenting annat än att Thomas Cronin som var datachef hade en kvällskurs på hur man programmerade den och det var den enda utbildning jag fick på 650. Det fanns å andra sidan inte så jädra många kommandon som man kunde utnyttja sig av. Däremot var det en intressant på ett sätt för att 650:n var konstruerat med ett roterande trumminne. Den hade ett direktminne på bara några få tecken och man var tvungen att läsa in programmet till direktminnet med ett kommando och då var man tvungen att stycka upp programmet. När man hade exekverat en svit och gjorde ett läskommando så var man tvungen att se till att det var det nästa som kom på trumminnet. Man var tvungen att beräkna var det skulle läggas och att hantera det var väl det svåra med det, att se till att den gick någorlunda fort, för annars fick man vänta ett varv på trumminnet innan man fick in det i direktminnet. Men som sagt, jag blev inte så länge på SPP därför att min chef plockade över mig. Jag kommer inte ihåg vad han hette faktiskt. Jag vet hur han såg ut men jag kommer inte ihåg vad han hette.

Gustav Sjöblom: Hur trivdes du med arbetet på Riksförsäkringsverket?

Sune Vallgren: Jag trivdes bra där också. Det var intressant och det var trevliga människor att arbeta tillsammans med. Jag minns inte så fruktansvärt mycket av det, inte, för att skriva program där var mest att ta ut listor. Input var ju fortfarande, ska man komma ihåg, sorterade hålkort. Det fanns ju inte ens bandstationer då. Det är möjligt att det fanns, men det fanns inte på Riksförsäkringsverket.

Gustav Sjöblom: 1965 blev det ytterligare en flytt. Var hamnade du då och hur kom det sig?

Sune Vallgren: Hörru du, nu måste jag gå och hämta lappen där jag hade skrivit det där, innan jag skrev till dig. Det tog tid att jag erinrade mig … Jo, nu var det så att det starta-

des någonting som hette CFU, Centrala Folkbokförings- och Uppbördsnämnden, och jag blev faktiskt värvad dit. Jag vet inte hur de hade fått tag på mig, men jag blev värvad dit och blev satt på att programmera någonting så udda som en Saab D21 som bara fanns i Linköping. Under ett par år åkte jag varje vecka ned till Linköping eftersom där var den enda Saab D21 som var i bruk. Anledningen att man hamnade på det var ju att det var ett politiskt beslut att hälften av länsstyrelserna skulle ha IBM och hälften skulle ha Saab. Man hade fått för sig att Sverige skulle ha en egen dataindustri och därför bestämde man politiskt att vissa länsstyrelser skulle köra Saab. Enda sättet att få igång programmen medan de överhuvudtaget byggde de där maskinerna var att utveckla och testa dem på den befintliga dator som fanns i källaren på flygplansverkstäderna i Linköping. Då hade vi testtid var sjätte timme dygnet runt, så det var att köra en test, rätta, gå och sova och vakna och köra nästa test. Det där var alltså fem dagar i veckan, fyra gånger om dygnet så det där var faktiskt rätt jobbigt, men det var samtidigt väldigt intressant. Jag kommer förresten ihåg vilken jättetrevlig kursgård som Saab hade i Rimforsa strax söder om Linköping. Det var där jag fick lära mig hur man programmerade Saaben. Det där höll jag på med i ett och ett halvt, två år, men det blev ju lite jobbigt i längden att hålla på sådär i stort sett hela året.

Gustav Sjöblom: Vad hade du för roll? Var i organisationen på CFU fanns du?

Sune Vallgren: Jag var ren programmerare. Vad man hade gjort var att man hade skissat system som skulle skrivas för IBM och för Saab. Det skulle vara identiska system. Det stora problemet där var ju att man inte hade möjlighet att konvertera de band som IBM hade till de band som Saab hade. Det fanns bara ett enda ställe där man kunde göra det och det var alltså i Linköping, så när folk flyttade var länsstyrelserna tvungna att skicka banden och få dem konverterade så att folk blev flyttade inom landet, rent folkbokföringsmässigt alltså, eftersom systemen inte fungerade överhuvudtaget med varandra och dessutom var fortfarande telekommunikationerna så pass dåliga att det inte gick att få överföringarna överförda över telelinje, utan man var tvungna att skriva dem på magnetband och sedan få dem konverterade till den typ som den länsstyrelsen hade, för det var en fruktansvärd skillnad mellan den standard som Saab hade och den som IBM hade, alltså i fråga om att skriva på band.

Gustav Sjöblom: Ur programmerarens synvinkel, vad tyckte man om idén att kombinera Saab och IBM-maskiner?

Sune Vallgren: Det hade vi inga synpunkter på, för jag menar, det var ju ingen större skillnad att programmera dem. Det var bara ett annat programspråk. Logiken var ju exakt densamma.

Gustav Sjöblom: Så det var ingen suboptimering eller dubbelarbete som följde?

Sune Vallgren: Naturligtvis var det det, men det stod ju skattebetalarna för. Det hade ju inte vi någon nackdel av. Jag menar, samma sak var ju tvungen att göras två gånger så det är klart att det blev mycket dyrare på grund av det där politiska beslutet, men det hade ju inte vi några synpunkter på.

Gustav Sjöblom: Fick du lära om någonting när du jobbade med Saab istället för IBM?

Sune Vallgren: Jag fick lära ett nytt programspråk naturligtvis, men det var ju ingen skillnad i logiken.

Gustav Sjöblom: 1968 blev det ytterligare en flytt. Vad var upprinnelsen till det?

Sune Vallgren: Det var väl egentligen att jag började på Bilregisterutredningen och då skulle jag börja arbeta som systemman och inte som programmerare, alltså bygga upp logiken bakom det hela istället för att verkställa den. Det enda synliga resultatet av mitt jobb på det stället är att besiktningsinstrumentet numera är uppdelat i en ägardel och en fordonsdel. Det var en av de grejor som jag åstadkom, men jag blev inte där speciellt länge. Bilregisterutredningen var ju alldeles nystartad och sedan skulle de göra en omorganisation och jag fann att jag inte passade där, så jag sökte ett nytt jobb.

Gustav Sjöblom: Varför passade du inte där?

Sune Vallgren: Jag kom inte riktigt överens med chefen som jag skulle få i den nya organisationen. Jag visste att jag inte skulle dra riktigt jämnt.

Gustav Sjöblom: Bilregisterutredningen var ju egentligen det som gav upphov till Statskonsult, eller var i alla fall Statskonsults första stora uppdrag. Var du aldrig sugen på att följa med in i den organisationen?

Sune Vallgren: Nej, det var beroende på att jag som jag sa visste att jag skulle ha lite svårigheter att samarbeta med flera av dem som skulle hamna i samma fack som jag. Jag kände dem tillräckligt bra för att veta att det skulle gnissla.

Gustav Sjöblom: Kan du säga några ord om Bilregisterprojektet och vad det gick ut på och hur det var att jobba med det jämfört med de mera administrativa uppgifter du hade haft tidigare?

Sune Vallgren: Ja, det var ju egentligen ingen skillnad. Det gällde att få till ett logiskt och rationellt dataflöde utifrån de förutsättningar som fanns, så det var egentligen bara för att göra de grundläggande förutsättningarna för programmerarna som skulle göra jobbet sedan, så jag ser ingen egentlig större skillnad på dem.

Gustav Sjöblom: Vad fanns det för karriärmöjligheter när du ville bort från Bilregisterutredningen?

Sune Vallgren: OK annonserade just då att de sökte datamänniskor av alla sorter så jag gick upp dit och pratade med han som var datachef då, John Silverbrand, och fick omedelbart anställning där. Ja, omedelbart, det tog väl ett par dagar, så jag flyttade dit efter några månader och hamnade i ett projekt som var precis i uppstarten. Vad som hände rent organisatoriskt inom OK då är ganska intressant och bakgrunden till vad som hände. Tidigare hade IC, Inköpscentralen … Varje station hade i princip varit en egen förening där medlemsregistret var ett kortkartotek i köket hemma hos bensinstationsföreståndaren. Nu skedde inom kooperationen en organisatorisk förändring som gjorde att det bildades regionföreningar. Regionföreningarna var alltså geografiska och då skulle de slå ihop de där registren till att vara ett register för hela Norrbotten, till exempel. Man ska komma ihåg att det hela tiden fanns en centralorganisation, en grossist som hela tiden hette OK, Oljekonsumenternas Förbund. Det var de som hade datamaskinen, databehandlingen som existerade då, men man ska komma ihåg att det inte fanns något centralt register. Det var detta centrala register som jag och tre till fick i uppdrag att bygga och

det gjorde vi. 1971 var det i drift och jag måste till min stolthet säga att samma register var i princip i drift till 2006, även om man hade bytt media för själva registret.

Gustav Sjöblom: För att ringa in det här, vad hade OK för verksamhet?

Sune Vallgren: OK som företag eller?

Gustav Sjöblom: OK som företag.

Sune Vallgren: Man drev alla bensinstationerna under OK-namnet. Man var dels grossist, dels hade man all registerhållning för detaljisterna som låg runt i hela landet.

Gustav Sjöblom: Som grossist, skötte OK importen också?

Sune Vallgren: Ja, man hade ju till och med ett raffinaderi, så man importerade råolja och distribuerade produkterna till bensinstationerna med några depåer runt om i Sverige som mellanlager.

Gustav Sjöblom: I grossistledet, sålde man bara till OK-stationerna eller fanns det även externa kunder?

Sune Vallgren: Såvitt jag vet fanns det inga externa kunder. Dessutom ska man komma ihåg att grossistledet även hade hand om centrallagret för, vad ska vi kalla det, torra produkter, det vill säga allting som säljs på en bensinstation. Där infördes ett lagersystem där stommen köptes av Datema som hade gjort ett mera generellt lagerhanteringssystem. Inom OK kallades det systemet för SILOF. Jag kommer inte ihåg vad förkortningen baserades på, men det var i drift ganska länge som lagersystem. Det var alltså ett stordatorbaserat lagersystem där man varje dag fick in order från bensinstationerna över telenätet. De sammanställdes och det trycktes plocklistor som gick ut till centrallagret som låg ute i Bro, ena hörnet av KF:s stora lager i Bro. Det gick alltså varje natt ut en bunt med plocklistor som sedan distribuerades ut till de olika bensinstationerna. Nu hade varje bensinstation leverans bara två gånger i veckan, men det var lite olika på olika ställen, så varje dygn var det en bunt som gick ut till lagret för plockning.

Gustav Sjöblom: Hade bensinstationer livsmedel på den här tiden?

Sune Vallgren: Ja, men de hade inga färskvaror och livsmedlen distribuerades egentligen rent manuellt över det närmaste KF-lagret. Det gick inte över OK:s system och på den tiden var det utomordentligt marginellt inom sortimentet för en bensinstation.

Gustav Sjöblom: Jobbade du med SILOF?

Sune Vallgren: Marginellt, för vad jag egentligen jobbade med då … Nu ska vi komma ihåg att detta var i mitten på 70-talet. Jag hade då i samband med att vi bytte huvudkontor, vi flyttade från Kungsholmen till ändan på Sveavägen …

Gustav Sjöblom: Innan vi kommer dit tänkte jag fråga lite mer för att ringa in OK. Hur det var ägt? Var centralorganisationen ägd av föreningarna?

Sune Vallgren: Och av KF, som var en stor minoritetsdelägare.

Gustav Sjöblom: Och vad gäller föreningarna beskrev du att från början var det oftast en förening per bensinstation, men sedan blev det någon sorts regionalisering?

Sune Vallgren: Visst, visst. Jag vet inte varför, men jag tror att det hela berodde på att föreståndarna i längden inte ville ta det där ansvaret och lägga ned den tiden som det tog att administrera det hela, för OK blev större och större. Från början var det ju väldigt litet men det växte rätt snabbt under den här tiden så att de fick en orimlig arbetsbörda att sköta det där manuellt.

Gustav Sjöblom: Hur såg kopplingen till KF ut i praktiken?

Sune Vallgren: På det politiska planet vet jag inte hur jag ska beskriva det, för det vet jag ingenting om. Jag kände, höll jag på att säga, inte personerna då, men i praktiken var det väl så att OK skötte sig i stort sett själva, för de gick ekonomiskt väldigt bra. Så man fick väl mycket fria händer och vi expanderade ganska kraftigt under den tiden, inte så att man byggde speciellt många nya stationer, utan det var snarast att man tog marknadsandelar från konkurrenterna. Nu ska man komma ihåg att bilismen expanderade ohyggligt mycket på den tiden, så det var ju en fruktansvärt växande marknad.

Gustav Sjöblom: Vad fanns det för hårdvara och system när du kom till OK?

Sune Vallgren: Det var en IBM 1401… eller det var den serien, jag kommer inte ihåg vad den hette, 1450 eller 1460, men det var 1401-serien och fungerade precis på samma sätt. Det var med magnetband och precis när jag kom och började arbeta med det här medlemsregistersystemet så infördes skivminnen. Vi skrev alltså medlemsregistersystemet för att användas på skivminnen och eftersom den volymen man kunde lagra på dåtidens skivminnen var ganska begränsad så var vi tvungna att kapa, att förminska en massa grejer … Förlåt mig. [telefonen ringer och Sune svarar]

–Paus–

Gustav Sjöblom: Ja du, nu minns inte jag exakt vad vi pratade om, men jag tror att vi pratade om vilka burkar ni hade. Det hade kommit in skivminnen och sedan vet jag inte.

Sune Vallgren: Jo, det var just det. Utrymmet på dåtidens skivminnen var mycket begränsat och vi hade ett väldigt stort register vi skulle administrera, så vi var tvungna att minimera utrymmet väldigt mycket så att så mycket som möjligt av de där signalerna packades ned på bitnivå, vilket inte var direkt hanterbart eftersom vi arbetade i COBOL och det är ju på ordnivå som COBOL arbetar. Vi uppfann en teknik att maska av bitsignalerna så vi kunde tyda hur en medlem egentligen såg ut. Det var ju en massa små detaljer om varje medlem.

Gustav Sjöblom: Vilka detaljer innehöll registret?

Sune Vallgren: Ja, det är mycket mer än vad jag kommer ihåg, men vi lade upp flaggor som pekade på sidoregister, kan man säga, där man kunde plocka vidare upplysningar. Till exempel hade vi någonting som hette postnummerregister som innehöll klartexten för varje postnummer. I centralregistret hade vi bara 135 33 så vi var tvungna att slå upp och se att den hette Tyresö. Vi hade ett postnummerregister vid sidan av och vi hade ett

flertal sådana små register vid sidan av, allt för att tjäna utrymme. Sedan ska man ju komma ihåg att skivminnena på den tiden var utbytbara, så man kunde alltså stoppa ett skivminne och skruva loss det och sätta dit ett annat och varje skivminne rymde inte så många megabyte. Det är väl vad jag kommer ihåg från den tiden när jag arbetade med medlemsregistret.

Gustav Sjöblom: Hur jobbade ni? Fanns det en projektgrupp?

Sune Vallgren: Vi var en projektgrupp på fyra man, ja.

Gustav Sjöblom: Vilka var med där förutom du?

Sune Vallgren: Ja, vad hette de nu? Janne Forslund, P-O Sturell och Lennart Ström, hette de.

Gustav Sjöblom: Vad hade de för roller?

Sune Vallgren: Vi var ett gäng, vi var ett arbetsteam helt enkelt.

Gustav Sjöblom: Var alla fyra programmerare från dataavdelningen?

Sune Vallgren: Ja, det var ingen annan. Det här var ett rent dataprojekt. De grundläggande förutsättningarna fick vi ju på grund av de beslut som hade fattats i direktionen om samregistrering och sådana där grejer. Sedan fick vi forma det bäst vi kunde.

Gustav Sjöblom: Så ni hade inte någon tät kontakt med någon administration?

Sune Vallgren: Svar nej. Det hade vi inte.

Gustav Sjöblom: Skulle du kalla det här för ren programmering eller ingick det systemutveckling också?

Sune Vallgren: Det ingick systemutveckling. Det enda vi hade var förutsättningarna och sedan fick vi bygga systemet själva.

Gustav Sjöblom: Delade ni det lika mellan er?

Sune Vallgren: Ungefär lika. Olika människor hade olika idéer om olika saker.

Gustav Sjöblom: Behövde ni ta in någon kunskap utifrån?

Sune Vallgren: Ja, vi hade naturligt nog täta kontakter med IBM för att hålla oss underrättade om vad som skedde, framförallt på hårdvarusidan där.

Gustav Sjöblom: Var det här ett lokalt register eller fanns det någon nätverkskoppling ut till föreningarna på ett eller annat sätt?

Sune Vallgren: Nej, det fanns det inte då inte, utan det var ett centralt register för alla medlemmar i Sverige och det låg bara här i Stockholm. Ändringarna till registret kom in skriftligt och för Sverige tror jag vi var väldigt tidiga för att redan 1973 på … nej, det var tidigare … redan 1971 började vi med uppdateringar via bildskärm, direkt in på diskarna,

manuell uppdatering. Då hör det till saken att IBM:s leveranstider på de här 2260-skärmarna var så långa och vi hade inte tid att vänta. Saab erbjöd en bildskärm som var kompatibel som kunde kopplas direkt till IBM-datorn. De hade ett skåp som man kunde koppla på kanalen direkt, så vi köpte bildskäm och jag tror vi var en av Sveriges absolut första kunder på den där Saab … Stansaab hette de då, det var Standard Radio och Saab som hade en fabrik ute i Barkarby någonstans.

Gustav Sjöblom: Det är alltså Alfaskop.

Sune Vallgren: Alfaskop, just det, så var det de hette. Vi var en utav de absolut första kunderna och jag undrar om vi inte var första kunden på det.

Gustav Sjöblom: Du hade nu hållit på med registerhantering i tio år. Hade du blivit expert, om man säger så?

Sune Vallgren: Ja, det kan man väl säga. Jag begrep rätt mycket på vad man inte skulle göra, men jag hamnade ju helt – om det är dags att övergå till det nu …

Gustav Sjöblom: Hade de andra i gruppen liknande erfarenheter eller hade de mera kompletterande kompetenser?

Sune Vallgren: Nej, de var ju yngre än jag.

Gustav Sjöblom: Ja, då har vi väl kanske avverkat det mesta som hände fram till -73 under dina första år på OK?

Sune Vallgren: Ja. Och sedan började det verkligt intressanta, för vi råkade byta huvudkontor från Kungsholmen till ändan på Sveavägen, mitt emot Wenner-Gren Center, Sveavägen 155 hette det, på hösten -73. Eftersom vi alltid hade haft våra löner via S-E-Banken så öppnade de ett litet kontor i bottenvåningen på samma hus och där satte de in en av Sveriges första bankomater. Som bakgrund till vad som senare hände så var det så att buset hade upptäckt att man kunde stjäla en lastbil och använda lyftkranen för att lyfta iväg sedelautomaten och åka ut i skogen och tömma den i lugn och ro, ostört. Det där gjorde att försäkringskostnaden för att försäkra en obemannad sedelautomat var så hög att nettointäkten var minus på sedelautomaterna. Samtidigt ville man ju ge service till kunderna. I hissen upp till kontoret där råkade jag träffa VD och sa i en bisats åt honom att om man nu kan stoppa in ett kort i ett hål i väggen och få ut pengar, varför kan man inte stoppa in ett kort i ett hål i pumpen och få ut bensin? Samtidigt var det en på utvecklingsavdelningen på OK som hade med stationsutveckling att göra, som läste en artikel, en notis i någon bensinteknisk tidskrift att IBM höll på med experiment i USA med kortförsäljning av bensin. Det projektet passade inte för OK, för vad man höll på med i USA var att kortet var knutet till en viss station och det var precis det man ville komma ifrån i Sverige, det vill säga att det skulle gälla över hela landet. Man skulle ha en central fakturering på allting. Det gjorde att jag fick i uppdrag att utveckla den hårdvara som behövdes i bakgrunden för att få det där att fungera.

Gustav Sjöblom: Hur vanligt var det att en programmerare pratade med OK:s VD?

Sune Vallgren: Ja, det vet väl inte jag. Han satt alldeles i närheten, så det var ju inte så sällan man såg honom. Vi satt på samma våning.

Gustav Sjöblom: Ni satt på huvudkontoret, alltså?

Sune Vallgren: Ja.

Gustav Sjöblom: Fanns datakraften på huvudkontoret också?

Sune Vallgren: Svar ja. Den stod där mycket centralt placerad.

Gustav Sjöblom: Men det var alltså så att du kände VD:n och kunde ta en sådan kontakt. Det var ingen strikt hierarki som gjorde att …

Sune Vallgren: Nej, nej, nej, oh nej.

Gustav Sjöblom: Hur kände du till den här bakgrunden med lönsamheten på de obemannade stationerna? Fanns ni programmerare ganska nära den andra verksamheten?

Sune Vallgren: Vi hade kontorslandskap. Det var bara datorn som var instängd.

Gustav Sjöblom: Mitt intryck är att det inte var helt vanligt att programmeringspersonal satt fysiskt tillsammans med verksamhetspersonalen och det verkar ju ha varit konstruktivt i det här fallet?

Sune Vallgren: Ja, inte bara i det fallet utan det var ett allmänt idéflöde, så som sagt, den där utvecklingsansvarige på stationssidan kom ned och visade den där artikeln. Det skedde ganska precis samtidigt som …

Gustav Sjöblom: Oberoende av varandra?

Sune Vallgren: Helt oberoende av varann. Men det var ju allmän diskussion det där med att sedelautomaten inte var bra för det var för dyrt.

Gustav Sjöblom: Vem var det som gav dig uppdraget att utveckla det här? Hur förankrades det?

Sune Vallgren: Ja, om jag ändå visste. Naturligtvis var det ju datachefen som hette Bosse Skoglund då som gav mig uppdraget, men jag menar resurserna ställdes ju … Nu ska jag säga att det var några fruktansvärda diskussioner inom hela rörelsen och stor utredning innan det hela kom till stånd, för det var väldigt många som trodde att om man nu automatiserar bensinförsäljningen tappar man försäljning inne i butiken, sådan här tillfällighetsförsäljning, så det var en ganska stor undersökning om vilka konsekvenser det skulle få för försäljningen inne på bensinstationen om man kunde betala direkt ute i pumpen med kort. Det genomfördes en massa intervjuundersökningar, där man frågade folk om de hade bestämt innan de åkte in om de visste exakt vad de skulle köpa och hur mycket som köptes slumpmässigt och så vidare. Utfallet visade att det där med spontanköpen var utomordentligt marginellt, så det beslutades att man åtminstone skulle göra en ordentlig utredning om det gick att göra såhär. Jag blev ansvarig för att utveckla hårdvaran. Grundtanken bakom det hela var att alla bensinstationerna i Sverige skulle vara ihopknutna med ett nät, så vi hade ett centralt register för kortkontrollen och pinkodskontrollen. Det betydde att vi var tvungna att ha någonting som knöt ihop alla pumparna på en station och även knöt en betalterminal inne i butiken till centralregistret. Då var vi tvungna att ha någonting datorliknande ute på bensinstationerna och vi fastnade för en

sak som är okänd idag, som hette Datapoint, och som vi använde som stomme i det här nätet.

Gustav Sjöblom: Var det en minidator alltså?

Sune Vallgren: Ja, det var en liten … Det var en föregångare till en PC och den tillverkades i San Antonio i Texas. Jag var där åtskilliga gånger för att påverka hur den skulle byggas opp och det resulterade bland annat i att jag har en sådan där cowboyhatt liggande någonstans i huset, som jag köpte där. Det var inte bara det. Den första svårigheten var att få pumptillverkaren, som var Ljungmans Verkstäder i Malmö, som var ägda av Dresser Wayne från USA, med huvudkontor i Houston …

Gustav Sjöblom: Fick du en till cowboyhatt då?

Sune Vallgren: Nej, jag köpte aldrig någon cowboyhatt där, men däremot var helgerna i Houston så fruktansvärt tråkiga att jag flög över tjugo minuter till New Orleans och lyssnade på tradjazz där ett antal gånger. Jag var förresten över för tre år sedan och kollade om det var stor skillnad nu mot för trettio år sedan och det var det. Nå, vi fick igång ett system. OK valde Blekinge som testområde, av den logiska anledningen att dels var det ett begränsat antal stationer, fjorton stycken … Förlåt, det var tolv stycken, vad man byggde var två stycken fristående som låg långt från de övriga stationerna men i närheten av en tätort. Vi hade en central på OK:s hotell i Karlskrona där vi liksom hade knuten där nere, nervknuten.

Gustav Sjöblom: Vad fanns i den knutpunkten?

Sune Vallgren: Där fanns en lite grann större Datapoint med större minne, men det låg inga centrala register eller sådant där, de låg uppe i Stockholm. Nu hör till saken att det där projektet hade under resans gång blivit utvidgat till någonting som kallades SVAN-projektet, ett projekt som inte OK hade någonting med att göra egentligen utan stod för Sparbankskortets Vidare-Användning. Det var Spadab som låg bakom det och på Spadab var den som var spindeln i nätet Sören Ingerdahl. De knöt till sig lite andra oberoende, jag kommer inte ihåg riktigt vilka, men jag kommer ihåg att Systembolaget var inblandade med en betalterminal. Spadab hade nätknutpunkten där nere och sedan gick det en fast lina upp till Spadabs datacentral i Stockholm och vidare till OK:s datacentral. Vår central i Karlskrona var alltså knuten till Spadabs nod där nere i Karlskrona. Man ska ju komma ihåg det här var långt före Internets framväxt så att vi var tvungna att jobba med fasta uppkopplingar. Det där projektet kördes alltså i nästan två år … Vi var inte klara med det … Det där var någon gång -76, -77 och 1978 blev OK Stockholm … trycket på oss att installera tillräckligt stor utrustning för att OK Stockholm skulle kunna installera sådana här grejor blev så stort, för de köpte helt enkelt färdiga stationer av Ljungmans då och sa: ”Ta hand om det här!”. Trycket på korthanteringen hade blivit så stort då så vi var tvungna att utöka datakraften centralt högst väsentligt. Den höll på att storkna. Nu hör till saken att vi redan från början när vi flyttade till nya kontoret så var det första steget in på IBM 360-vägen, men några år senare var vi tvungna att köpa en av de största som fanns, för trycket på bensinhanteringen, eller korthanteringen blev så stort och svarstiderna fick ju inte bli oacceptabla, utan det var fråga om att rusta upp ordentligt.

Gustav Sjöblom: Du var ansvarig för hårdvaran, sa du. Fanns det någon projektgrupp här också med andra delar än det du gjorde?

Sune Vallgren: Nja, det var till och från. Det var till och från, men man ska komma ihåg att den största svårigheten i det här det var att få telekommunikationen att fungera och att få bensinstationerna att fungera som en enhet, att koppla ihop den, att knyta ihop den. En av de tillkommande svårigheterna i det hela var att vi fick ett politiskt beslut på oss … Det var inte bara staten som fattade politiska beslut, utan det fanns OK-föreningar i Sverige som inte hade Ljungmans som pumpleverantör utan Autotank. De ville ju också installera det här systemet, så vi fick pressen på oss genom att kassaregister-systemet Hugin, som ägdes av KF, köpte upp Autotank av en ren politisk orsak. Vi var alltså tvungna att anpassa det centrala systemet så att det fungerade även mot Autotank, som på vissa detaljer hade helt andra idéer än vi hade utgått ifrån. Vi var tvungna att göra modifieringar i det centrala systemet så att även Autotank-stationerna kunde gå in under paraplyet.

Gustav Sjöblom: Var det här först 1978?

Sune Vallgren: Det var -78, ja. Då hade vi kört några år med … Ja, det kanske till och med var -79, jag ska inte svära på det.

Gustav Sjöblom: När du säger att det var ett rent politiskt beslut från Hugins sida, vad menar du med det?

Sune Vallgren: Nja, det var KF som tryckte på OK centralt. KF var en rätt stor delägare och KF ägde ju Hugin och därigenom fick vi trycket på oss att vi var tvungna att anpassa det.

Gustav Sjöblom: Men varför ville man …

Sune Vallgren: Det fanns alltså ett antal föreningar som redan tidigare hade pumpsy-stem från Autotank och som ville kunna komma in i det här systemet.

Gustav Sjöblom: Du hade inte så mycket erfarenhet tidigare av hårdvaruarbete?

Sune Vallgren: Inte ett dugg.

Gustav Sjöblom: Var det en utmaning när du började?

Sune Vallgren: Njae, det var ju inte jag som gjorde hårdvaruarbetet. Vad jag gjorde var att jag ritade upp hur det skulle fungera in i minsta detalj, gjorde systemskisserna alltså, så att folk nere på Ljungmans kunde programmera mikrodatorn att fungera på det viset.

Gustav Sjöblom: Fanns det någon kravspecifikation eller var det det du gjorde?

Sune Vallgren: Det var den jag gjorde.

Gustav Sjöblom: Gjorde du den ganska mycket på egen hand?

Sune Vallgren: Ja, jag pratade ju med folk naturligtvis om hur det skulle fungera, men …

Gustav Sjöblom: Det var inte enligt någon formaliserat samarbete eller formaliserad metod för dokumentation …

Sune Vallgren: Nej, nej, svar nej, svar nej. Det där var i stort sett helt odokumenterat.

Gustav Sjöblom: När du valde underleverantörer, varför föll valet på Datapoint?

Sune Vallgren: Ja, det var det enda som fanns, egentligen. Det fanns inget annat då.

Gustav Sjöblom: Ingen annan som tillverkade tillräckligt små datorer?

Sune Vallgren: Nej, just det. Det fanns stordatorer och sedan fanns det Datapoint. Datapoint skulle ha blivit jättestora om de inte hade fått den idén för sig att de skulle hemlighålla hur deras Arcnet fungerade. De lämnade inte ut specifikationerna för det. Arcnet var helt överlägset i fråga om kapacitetsutnyttjande, så hade de specificerat hur det fungerade och inte hållit det hemligt så tror jag de hade varit världsdominerande på lokalnätsnivån, för det var fan så mycket effektivare än alla andra. Jag menar, du kunde belasta det upp till nästan åttio procent innan det började gå saktare.

Gustav Sjöblom: Skulle det ha varit ett alternativ till Ethernet alltså?

Sune Vallgren: Ja, men Ethernet storknar ju vid tjugofem procent. Arcnet pallade uppåt åttio procent innan det började gå saktare.

Gustav Sjöblom: Hade Digital inga datorer?

Sune Vallgren: Nej, nej, nej.

Gustav Sjöblom: Var de för stora?

Sune Vallgren: De var för stora. Det var centraldatorer. Kassaregister var fortfarande i princip mekaniska. De började ha elektronik i sig, men de låg lite efter oss.

Gustav Sjöblom: Att valet föll på Ljungmans, var det för att de var den stora befintliga leverantören?

Sune Vallgren: Svaret är ja. Det var den som fanns i de flesta stationerna i hela landet. Sedan fanns det som sagt de som hade Autotank också, men de var de två enda systemen som fanns.

Gustav Sjöblom: Fanns det någon elektronik i de här Ljungmanspumparna från början?

Sune Vallgren: Ja, någon elektronik fanns det, men det fanns ingen kortterminal. Elektronik fanns där för att man hade kontinuerlig överföring av tankningsvolymen in till en central enhet, så det fanns det ju och överföringstekniken fanns.

Gustav Sjöblom: I din systemskiss, fanns det inslag där alltså, där du sa till Ljungmans att de behövde modifiera en befintlig produkt eller ta fram en ny sorts pump eller på vilken nivå var det?

Sune Vallgren: Att komplettera den befintliga med en betalterminal, i princip som kunde vidarebefordra så att vi kunde hantera pinkodsverifieringen och som kunde starta pumpen. Det var vad som behövdes.

Gustav Sjöblom: Vem utvecklade betaldelen i pumpen?

Sune Vallgren: Ja, det var Ljungmans.

Gustav Sjöblom: Hade de sådan kompetens internt?

Sune Vallgren: Hur mycket som gjordes i Malmö vill jag inte säga. Jag skulle kunna tänka mig att en stor del av det hela skedde i Austin i Texas. Deras utvecklingsavdelning på elektroniksidan låg där. Som en parentes så kan jag berätta att jag fick en av mitt livs stora upplevelser där. Jag satt en hel förmiddag och pratade med deras utvecklingschef, han hette Johnson, och så frågade han om han fick bjuda på lunch. Jag sa ja tack och så satte vi oss i hans bil och så åkte vi och så åkte vi och så åkte vi och så kom vi till en sjö med stora tallar och sådana här lodges vid sidan där. Han svängde in där och tutade och ut kom ett äldre par ut på trappan. De kom och de pratade med mig på klockren 1800-talssvenska, det vill säga svenska från början av 1800-talet. Varken de eller deras föräldrar hade någonsin varit i Sverige. De hade flyttat till sin son som jobbade nere i Texas. De kom uppifrån Chicago-trakten och prenumererade fortfarande på den här Chicago Tribunen. Deras stora dröm var att någon gång åka till Sverige och jag förstår inte varför de inte fick loss ändan ur vagnen, för de hade ju uppenbarligen råd, det var inte fråga om det, utan de kom sig bara inte för. Det var så intressant att vi satt och pratade hela eftermiddagen så det blev ingenting mer vettigt gjort den dagen, utan det fick vi ta dagen efter, och det var som sagt en verklig upplevelse.

Gustav Sjöblom: Minns du vem som var din kontaktperson på Ljungmans i Malmö?

Sune Vallgren: Nej, tyvärr så minns jag inte det. Jag vet att jag borde göra det. Jag var ju nere på Ljungmans rätt många gånger.

Gustav Sjöblom: Vad hade Datapoint för organisation in Sverige?

Sune Vallgren: De hade ett dotterbolag här som var ganska aktivt då och de var mycket bra att samarbeta med, men som sagt, Sverige gick bättre än vad hela koncernen gjorde.

Gustav Sjöblom: Var det ett rent försäljningsbolag?

Sune Vallgren: Ja, de tillverkade ingenting, nej. Vad de hade här var programutveckling åt kunderna.

Gustav Sjöblom: Minns du vem du hade kontakt med där?

Sune Vallgren: Han hette Torsten Sundling, men han lever inte nu längre. Han bodde förresten nere i Trollbäcken här inte så långt härifrån.

Gustav Sjöblom: Vad gäller nätverksbiten – alltså inte det lokala nätverket utan kopplingen till det stora telenätet – hur gjorde ni där innan Spadab kom in med sin fasta uppkoppling?

Sune Vallgren: Njae, men det var ju samtidigt. Jag vet inte om det var SVAN som byggdes på grund av oss eller om vi anknöt till SVAN, men det där skedde alltså på en högre nivå. Jag hade bara vårt system att göra med.

Gustav Sjöblom: Du behövde inte bekymra dig om Televerket så mycket?

Sune Vallgren: Nej, inte i det fallet. På lokalnätsidan ja. När jag säger lokalnät menar jag det interna nätet inom Blekinge, det hade jag ju med att göra.

Gustav Sjöblom: Hur var kontakten med Televerket?

Sune Vallgren: Ja, det fungerade. Vi hade inga problem med det där inte. Jag hade haft en konflikt med Televerket tidigare. Där körde vi på OK över Televerket, för vi ville ha möjlighet att överföra data från en friliggande beställningsterminal för beställning av butiksvaror, de data ville vi överföra in i vårt lagersystem över telenätet. Tidigare hade det gått med Posten, men nu hade vi skaffat en handburen terminal från ett företag som hette Micronic och vi ville på enklast möjliga sätt och billigast möjliga sätt överföra det där till centrala lagersystemet, i princip dagligen. Då visade det sig att leveranstider och priser på Televerkets modem var sådana att jag kunde köpa någonting så förbjudet som en akustisk coupler till ett pris som motsvarade Televerkets installationskostnad av sitt modem. Jag fick tag på ett företag som hette Altema som låg ute i Solna någonstans, som byggde en akustisk coupler åt oss, där vi alltså kunde från bensinstationen ringa upp centralen och lägga luren i den här akustiska couplern och ha den handburna terminalen instucken i den akustiska couplern. Den gick bara med 300 baud, 300 bitar i sekunden, men det var ju inte så jädra mycket så det tog en och en halv minut eller en minut att överföra det där. Vi hade blivit varnade att Televerket skulle slå tillbaka om vi gjorde sådana där grejor, men det sket vi i. OK var så stor kund hos Televerket så vi insåg att de inte skulle kunna göra någonting, så vi köpte de där och det gick alldeles utmärkt. Den körde de i rätt många år. Televerket var inte direkt affärsdrivande då, de var ju en myndighet.

Gustav Sjöblom: Ingick det i ditt uppdrag att titta på kassaterminaldelen också?

Sune Vallgren: Ja och nej. Betaldelen, ja, för det föll sig naturligt att den skulle fogas in i det hela, men kassasystemen kom in liksom lite vid sidan. Tyvärr blev det inte så att man byggde ett, jag höll på att säga riktigt system, som man kunde hålla lagersaldon på grund av försäljningen som man kunde se. Det fanns inte då, men kapaciteten i kassasystemen var ju mycket begränsad då – det fanns ju inga PC-baserade kassasystem. Vid den tidpunkten var inte heller redovisningen av försäljningen baserad på varunummer, utan det var varugruppskod och summa.

Gustav Sjöblom: Du har tidigare nämnt ett samarbete med Hugin som rann ut i sanden, vad gällde det?

Sune Vallgren: Nej, det rann inte ut i sanden, det var ju det att Hugin blev inkopplade genom att de ägde Autotank. Hela Västmanland hade Autotank-anläggningar och det var inte bara de, utan det fanns några ställen här och där.

Gustav Sjöblom: Hela systemet kallades för PLS, PenningLösa Systemet?

Sune Vallgren: Penninglösa systemet, men det hade ursprungligen bara med pumphanteringen att göra.

Gustav Sjöblom: Vad var det som tillkom senare?

Sune Vallgren: Ja, det var ju kassasystemet.

Gustav Sjöblom: Idén föddes inspirerat av S-E-Banken, men det blev Spadab som blev samarbetspartner sedan i samband med SVAN-projektet. Varför blev det Spadab?

Sune Vallgren: Fråga inte mig. Det hade Sören Ingerdahl kunnat svara på, det var därför jag ville att han skulle vara med här. Just på den punkten var jag alldeles för upptagen med att resa omkring. Jag hade inte ett dugg med just den där saken att göra utan jag höll på att bygga systemet då och var i USA större delen av tiden.

Gustav Sjöblom: Vem på OK var det som skötte de kontakterna, vet du det?

Sune Vallgren: Det var han som kom ned och visade den där artikeln från början. Han hette Olle Willner och var ansvarig för bensinstationsutvecklingen i stort. Han avled förresten för något år sedan, han bodde på gamla dagar uppe i Dalarna. Du vet, bodde i Tällbergstrakten. Men han visste ingenting om datorer och sådant där utan det var det att han läste *Petroleum News*, tror jag den hette, tidskriften som han såg notisen i.

Gustav Sjöblom: När var du klar med din systembeskrivning och utvecklingen av hårdvaran så att det var redo att börja tas i drift i en första form?

Sune Vallgren: Jag vet inte vilket exakt datum men det var någon gång mot -76, -77 som vi startade nere i Blekinge. Det var inte förrän då, alltså. Vi hade ju testat de olika delarna och så men att få det att fungera ihop var det som var den stora utmaningen. Det var faktiskt, ja, man kan säga lyckat, som försök. Det är klart att det förbättrades under tiden men som sagt, det blev så pass bra att OK Stockholm tryckte på våldsamt för att få komma in.

Gustav Sjöblom: När du säger ”försök”, innebar det då att de som var medlemmar i OK-föreningarna i Blekinge hade de ett kort som de faktiskt använde?

Sune Vallgren: Ja, precis så och det var inte bara de, utan alla i hela Sverige hade ett sådant kort, även om det i början bara gick att använda i Blekinge. Anledningen till att man valde Blekinge var helt enkelt att man bedömde att det var väldigt lite genomfartstrafik där, så att man hade största möjliga grepp om kunderna. Det var bakgrunden till att man tog Blekinge. Jag lärde mig förresten att sova på flyget, för jag åkte ned till Ronneby varje måndag och upp igen på torsdag och nu är det så att det där planet – åtminstone på den tiden – gick över Kalmar. Varannan gick Bromma–Ronneby–Kalmar och varannan gick Bromma–Kalmar–Ronneby och tillbaks till Bromma igen. Det fantastiska var att när jag råkade landa i Kalmar så vaknade jag aldrig, utan jag vaknade alltid vid inflygningen mot Ronneby. Jag somnade så fort jag satte mig och vaknade vid inflygningen mot Ronneby och jag förstår inte varför jag inte vet om att jag landade i Kalmar de gångerna. Vanans makt är stor.

Gustav Sjöblom: Hur avlästes kortet?

Sune Vallgren: Magnetiskt, precis som idag.

Gustav Sjöblom: Kunde man använda det både i en automat och inne i kassalinjen?

Sune Vallgren: Svaret är ja, det kunde man. Vi hade alltså en betalterminal inne.

Gustav Sjöblom: Men det var bara i Blekinge? Kortet kunde man inte använda någon annanstans i Sverige?

Sune Vallgren: Vad kortet användes för för övrigt var att det fanns en kreditfunktion i det hela också. Det var central kreditering, eller man hade centralt register på det hela. I övriga landet drog man sådana här mekaniska slippar. I samband med införandet utav kortet hade jag förresten en utomordentligt intressant upplevelse – eller upplevelse, intressant jobb – för att jag blev ansvarig för att utveckla den optiska läsare som behövdes för att läsa in de mekaniskt dragna slipparna. Tidigare hade den här avdragsapparaten några streckkoder i överkanten, men nu skaffade OK en optisk läsare som kunde läsa av siffrorna och den gjordes underligt nog av ett företag som hette Kleindienst och ligger i Augsburg i Sydtyskland. Kleindienst är annars känt i stort sett för att göra biltvättar, men de hade en mycket verksam elektronikavdelning och jag råkade på Hannovermässan få se deras optiska läsare, vilket gjorde att jag av ledningen fick uppdraget att utveckla den så att man skulle kunna automatiskt läsa de här magnetstripparna. Anledningen till att man ville ha det här var att felläsningen på de här streckkodsläsarna som fanns tidigare var så pass stor att det sysselsatte flera personer att sitta och rätta det där, flera tjejer som satt i stansapparater och rättade till det som var felläst, för det fanns ju checksiffror på allting så man såg när det var fel och inte. Träffprocenten var så pass låg att man investerade i en sådan här optisk läsare. Den blev mycket framgångsrik, för den läste i stort sett alla och det ska man komma ihåg att det var rätt många sådana där slippar som kom med Posten.

Gustav Sjöblom: Var läsaren specialbyggd för OK?

Sune Vallgren: Njae, den var lite modifierad. Jag hade sett den i drift på Hannovermässan, den årliga elektronikmässan där, men det gjorde att jag har väldigt trevliga minnen från Augsburg. Det var en fantastisk stad, fast jag åkte dit för körning mot rött en gång för jag såg inte.

Gustav Sjöblom: Det måste ha funnits en mjukvarukomponent i allt det här. Vem utvecklade den?

Sune Vallgren: Eh, allt vadå.

Gustav Sjöblom: I hela systemet, från …

Sune Vallgren: Njae, det var ju hårdvaruleverantörerna. Vad vi gjorde det var att vi levererade gränssnittet så att vi fick det användbart i IBM-maskinerna. Det var vad vi gjorde ur den synpunkten.

Gustav Sjöblom: Hur tog ni fram det?

Sune Vallgren: Jag förstår inte frågan.

Gustav Sjöblom: Gränssnittet, var det en meddelandestandard eller …

Sune Vallgren: Ja, meddelande, ja just det, hur det skulle se ut alltså, för det elektriska gränssnittet hade vi ju ingenting med att göra, utan där fick de ju anpassa sig till IBM:s standard.

Gustav Sjöblom: Med utgångspunkt från din specifikation kunde då Ljungmans, eller Kleindienst – eller den kanske var separat förresten – men Ljungmans och Datapoint stå för nästan hela mjukvaruutvecklingen?

Sune Vallgren: Svaret är ja, svaret är ja. Vi gjorde väldigt lite själva. Vad vi höll i var de centrala systemen.

Gustav Sjöblom: När vi då är framme vid den första implementeringen, kan du beskriva hur det fungerar från att en kund kommer och tankar och drar sitt kort i Ljungmansautomaten? Hur ser informationsflödet sedan ut tills det hamnar någonstans på OK:s centraldator?

Sune Vallgren: Ja, den gick via pumpens elektronik över den normala kanalen där man vanligen överförde nätdata …

Gustav Sjöblom: Vad är det för information man läser in från kortet?

Sune Vallgren: Det var informationen från kortet, från spåret.

Gustav Sjöblom: Är det alltså ett kundnummer och ett belopp …

Sune Vallgren: Nej, inget belopp, beloppet kom ju senare. Det var ett kundnummer som gick upp till centraldatorns medlemsregister som kontrollerade att kortet var OK att handla med, varpå det gick ned en begäran tillsammans med … Asch, nu svängde det här fram och tillbaka flera gånger vilket vi gjorde om, om vi var att vi skickade en krypterad kod eller om vi som skulle jämföras nere i pumpen eller att man krypterade den inslagna pinkoden som gick upp och jämfördes med det som låg lag, lagrat eller inte. Det där kommer jag inte ihåg vad som blev det slutliga beslutet, för det svängde fram och tillbaka. I vilket fall som helst så kom det en begäran om att slå en pinkod och den jämfördes då med det lagrade, med vad det skulle vara och sedan startade pumpen. När man stannade pumpen genom att hänga upp munstycket så gick det en transaktion med kundnummer, volym och pengar via det här centrala systemet på stationen upp och lagrades centralt så att debiteringen var klar ett par sekunder efter det att man hade lagt på pumpen. Ja, något mer var det inte.

Gustav Sjöblom: Var du frikopplad från medlemsregistret nu?

Sune Vallgren: Ja, det var jag.

Gustav Sjöblom: Men du visste väl kanske hur …

Sune Vallgren: Jag visste ju precis i detalj hur det fungerade, ja.

Gustav Sjöblom: Var det en förutsättning för att du skulle kunna designa systemet, eller hade det gått ändå?

Sune Vallgren: Ja, det förenklade ju det hela.

Gustav Sjöblom: När du jobbade med det här, tittade du någonting på några liknande pionjärlösningar, antingen i Sverige eller utomlands?

Sune Vallgren: Mig veterligen var vi långt före alla andra.

Gustav Sjöblom: Även i världen alltså?

Sune Vallgren: Ja, i världen.

Gustav Sjöblom: Presenterade du själv vad ni gjorde på mässor eller i någon tidskrift eller genom att ha studiebesök?

Sune Vallgren: Nej, faktiskt inte, faktiskt inte. En gång, vilket år det nu var, så var jag faktiskt nere på ett seminarium på ett universitet i Hamburg och berättade om det, men det var det enda.

Gustav Sjöblom: Hade du något utbyte av konsulter, branschorganisationer, akademiska experter, tidskriftartiklar eller någon annan form av kunskapskälla?

Sune Vallgren: Inte som jag explicit kan påminna mig.

Gustav Sjöblom: Ingen av de jag radade upp alltså?

Sune Vallgren: Nej, ingen av dem. Jag upplevde hela tiden att vi låg så pass mycket före att det inte var så mycket att ta del av.

Gustav Sjöblom: Var ni för tidiga ur affärsmässig synvinkel, vad gäller robusthet eller vad man ska säga?

Sune Vallgren: Ja, jag tror att det hade blivit billigare om det hade funnits mer utvecklad elektronik att köpa på hyllan, ja. Men jag tror att marknadsandelsmässigt så var det här nödvändigt. Jag menar, OK tog ju hemskt mycket marknadsandelar då under de åren.

Gustav Sjöblom: När sträcktes projektet ut från Blekinge till några mera …

Sune Vallgren: Ja, det var ju i samband med att Stockholm krävde att få gå in med sina 38 stationer.

Gustav Sjöblom: Hur långt efter Blekinge var det?

Sune Vallgren: Det var -79, -80 som det kom igång och ungefär i samma veva så fick vi alltså order om att anpassa oss till Autotank-hårdvaran, eller till Hugins idéer.

Gustav Sjöblom: Hur gick det att överföra de här erfarenheterna till Stockholm.

Sune Vallgren: Det gick rätt bra. Det enda problemet var att vi som sagt var tvungna att utöka hårdvaran centralt för att inte svarstiderna skulle raka i höjden.

Gustav Sjöblom: Vid något skede kopplades det här alltså ihop med det som egentligen var ett separat projekt, SVAN. Du har redan sagt att du inte kan detaljerna i det där, men hur påverkade det ditt arbete?

Sune Vallgren: Egentligen ingenting, för SVAN var ju Sparbankskortet och mitt arbete var ju bensinstationerna. Alltså, det är klart att en viss försäljning gick via Sparbankskortet till bensinförsäljning, men det var inte speciellt mycket.

Gustav Sjöblom: För att få det klart: samarbetet med Spadab utvecklades i flera led. För det första, egentligen redan från början, tog de ansvar för nätet på nationell nivå.

Sune Vallgren: Nätet, ja.

Gustav Sjöblom: Och för det andra, när de körde sin pilotverksamhet från -79 och framåt, alltså betydligt senare …

Sune Vallgren: Njae, men var det det? Jag har för mig att de var med redan från början men jag kanske har fel i fråga om åren när Stockholm gick in, för då hade faktiskt SVAN--projektet varit igång ett tag.

Gustav Sjöblom: I en liten studie som kom ut 1982 skriver de att ”Sparbankerna i Blekinge (Sparbanken Kronan i Karlskrona och Ronneby Sparbank) startade i december 1979 ett tidsbegränsat försök med s k betalkort i olika butiker i framförallt Karlskrona och Ronneby. Sammanlagt deltog ca 20 butiker. Försöket hade planerats pågå under första halvåret 1980 men förlängdes sedermera t o m augusti månads utgång.”[1] Det står uttryckligen att man valde Blekinge beroende – förutom på de faktorer som gjorde att OK valde Blekinge – också på att man ville samarbeta med OK som hade haft det som testområde.

Sune Vallgren: Då är det jag som har fel i fråga om åren. Då var det inte förrän -79 som vi startade. Jag trodde det var -77 vi startade i Blekinge, men då var det inte förrän -79. Det låter ju faktiskt mera troligt, för det tog en jävla tid att utveckla det där, vi startade inte förrän någon gång andra hälften av -74 och det tog en tre, fyra år. Hur den där politiska delen som stod omnämnd där beslöts har jag ingen som helst aning om.

Gustav Sjöblom: Utan det var han på utvecklings…

Sune Vallgren: Det var Olle Willner som var kontaktpersonen, ja.

Gustav Sjöblom: När vi kommer in sedan på 80-talet, fortsatte den här utrullningen av systemet till andra delar av Sverige?

Sune Vallgren: Ja, det lades ut över hela Sverige så fort bara maskinleverantörerna kunde åstadkomma grejerna, för det var ju efterfrågat överallt.

Gustav Sjöblom: När hade ni täckt hela Sverige, vet du det?

Sune Vallgren: Nej. Det tog några år.

---

[1] Marilyn Mehlmann, Mariann Parmsund och Berndt Stadler, *Bakom butikerna. Datorers effekter på lager och kontor, i distribution och betalsystem inom handeln* (Stockholm, 1982), 99.

Gustav Sjöblom: När systemet väl hade satts i drift i Blekinge var själva hårdvarudelen färdig. Fick du andra arbetsuppgifter då?

Sune Vallgren: Ja, faktum är att jag blev produktionschef, faktiskt, så jag ansvarig för hela produktionen. Jag hade en budget på hundratrettio miljoner eller någonting sådant där.

Gustav Sjöblom: Produktionen av …

Sune Vallgren: Hela dataproduktionen på OK.

Gustav Sjöblom: Driften?

Sune Vallgren: Datadriften, ja. Anledningen till att jag blev ansvarig för det var i stort sett det att jag kunde alla systemen ned i minsta detalj. Det där var en jäktig tid för det hände rätt ofta att de ringde mitt i natten och frågade vad det var som hade gått åt skogen. De beskrev det och så sa jag vad de skulle göra och så fick jag somna igen.

Gustav Sjöblom: Vilka system var det? Kan du räkna upp dem?

Sune Vallgren: Ja, det var väl bland annat det här SILOF-systemet. Det gick ju dagligen, och det var väl framförallt det som krånglade.

Gustav Sjöblom: Du sa att ni hade köpt stommen till det av Datema?

Sune Vallgren: Ja.

Gustav Sjöblom: Med egenutveckling för att anpassa det på toppen?

Sune Vallgren: Ja, men det var inte egen, det var personal från Datema som gjorde det, men på OK:s specifikationer. Jag var egentligen inte alls direkt inblandad i den delen av det hela eftersom jag höll på med finslipningen av medlemsregistersystemet då.

Gustav Sjöblom: Men driften var helt och hållet hos er?

Sune Vallgren: Svar ja, det var helt anpassat till OK.

Gustav Sjöblom: De andra system som du har nämnt är medlemsregistret och det som rör betalningssystemet. Vad fanns det mer för rutiner som ni driftade?

Sune Vallgren: Ja, det var de normala. Det var väl inte sådana där som jag känner till direkt utan det var de jag nämnde som var de stora, tunga. Sedan fanns det ju en massa rutiner som hade … Tidningen Vi Bilägare var vid den tiden direkt knuten till OK centralt och de satt i samma hus och körde sina rutiner. Sedan kan jag inte direkt påminna mig några betydelsefulla system, men det är klart det var alla sådana där normala system som ett storföretag körde, det var reskontra och det var alla redovisningssystem.

Gustav Sjöblom: Skötte ni kredithanteringen också?

Sune Vallgren: Av själva krediterna?

Gustav Sjöblom: Ja.

Sune Vallgren: Nej, vi bara höll reda på dem.

Gustav Sjöblom: Gjorde det här systemet eller datoriseringen överhuvudtaget att OK fick tillgång till bättre statistikunderlag och bättre försäljningsstatistik och kunde anpassa produktutbudet och prissättningen?

Sune Vallgren: Ja, det är klart att det gjorde men det tog ju sin tid innan man hade redovisningen direkt på varunivå. Vad man hade på varunivå var ju omsättningstakten eftersom man kunde se hur beställningarna strömmade in, men man hade ju ingen varunummerrelaterad försäljningsredovisning per butik på den tiden. Det var ju inte förrän kassaregister som kunde hantera EAN-koden kom in som man kunde gå in på sådana detaljer och det är ju inte så många år sedan.

Gustav Sjöblom: Det är ju inte så diversifierat produktutbud i en bensinpump. Underlättade det betalningen eller hade det fungerat med vilken produkt som helst?

Sune Vallgren: Det hade fungerat med vilken produkt som helst. Vitsen med det där var att det var en flytande produkt som man inte kunde prissätta förrän det var färdigtankat. Man kunde inte göra det i förväg och det var pumpen som skötte om det helt.

Gustav Sjöblom: SVAN-projektet brukar beskrivas som misslyckat för att det avbröts och … Jag kan inte detaljerna i det, men fanns det något inslag av misslyckande i det som ni gjorde?

Sune Vallgren: Uppenbarligen inte eftersom Stockholm blev så ivriga att hoppa på det, så, nej, jag upplevde inte det och där har vi en sak till som Sören skulle ha varit här och svarat på. Honom får du tag på nästa vecka.

Gustav Sjöblom: Hur pass lyckat blev Autotanksamarbetet?

Sune Vallgren: Ja, det var ju ingenting som vi hade bett om. Jag menar, det fungerade ju, men vi fick göra en hel del modifieringar i den centrala softvaran för att de hade lite annorlunda transaktionsformat och sådana där grejer. Men det var inga tekniska svårigheter såtillvida.

Gustav Sjöblom: Fick ni ta en engångsutvecklingskostnad för att ta fram det eller var det högre driftskostnad på det också?

Sune Vallgren: Nej, driftskostnaden såg vi aldrig till för vi hanterade ju bara transaktionerna. Nej, det var ju bara lite annorlunda transaktionsformat som vi fick anpassa oss till.

Gustav Sjöblom: Hade du personligen något med Hugin att göra?

Sune Vallgren: Ja, faktiskt en del, men det har jag, höll jag på att säga, det har jag förträngt. Problemet var att de fortfarande tänkte så mekaniskt. De hade ingen egentlig elektronik inbyggda i sina system, vilket gjorde att det var svårt att diskutera. Jag var rätt mycket där nere på Hammarby fabriksväg där de hade sitt kontor, rätt många sammanträden där.

Gustav Sjöblom: Med utvecklingssidan eller försäljningssidan?

Sune Vallgren: Ja, bägge delarna faktiskt. Men som sagt, det var ju ingenting som vi hade bett om inte, utan vi fick bara lite extra göra. Det var ingenting som utvecklade det hela.

Gustav Sjöblom: Hade du med någon annan kassaregistertillverkare att göra när den biten kom in i PLS?

Sune Vallgren: Nej, då var jag redan på driftsidan, produktionssidan.

Gustav Sjöblom: Minns du vilket år det kan ha varit som du gick över till produktion?

Sune Vallgren: Njae, -83 kanske.

Gustav Sjöblom: Jag har noterat här att du genomgående säger bensinstationer och inte mack. Är det så det heter?

Sune Vallgren: Ja, det har jag aldrig tänkt på. Varför skulle jag säga mack? Det var ju så att alla OK-stationer – eller de flesta av OK:s stationer – hade en betydande försäljning i butiken. Det kan jag säga att vad som utvecklades i samband med Blekinge-projektet var de här fristående stationerna som bara bestod av några stycken pumpar och ingen butik. De första byggdes nere i Blekinge och nu finns det ju ganska många sådana.

Gustav Sjöblom: Men ni hade sedelautomater sedan tidigare?

Sune Vallgren: Ja, det var just det som var problemet som jag nämnde.

Gustav Sjöblom: Men hade ni fristående sedelautomater?

Sune Vallgren: I huvudsak. Pumparna var inte så sofistikerade då så de flesta pumpar hade bara en kvalitet, vilket gjorde att det fanns flera pumpar som skulle styras av en sedelautomat.

Gustav Sjöblom: Hade ett annat oljebolag kunnat utveckla PLS eller hängde det ihop att ni hade det här med medlemsregistret och medlemskortet?

Sune Vallgren: Ja, om du frågar så, så måste jag säga att jag inte tror att någon annan hade kunnat göra det här, utan det var organisationsformen som gjorde att det hela kom igång.

Gustav Sjöblom: Innebär det då att KF eller delar av KF hade kunnat antingen utveckla ett eget system eller köpa in eller haka på den utveckling som OK hade gjort?

Sune Vallgren: Det hade man kunnat göra och jag tillbringade en hel julhelg med att skriva ett PM. Leif Lewin hade blivit chef för KF och han hade tagit över sin handgångne man John Åström till KF. Jag fick i uppdrag utav John att komma med ett förslag på hur man skulle kunna anpassa OK:s system till KF och jag fick tillbringa en hel julhelg med att skriva ned det där. Sedan blockerades det där på grund av att Konsum Stockholm hade egna idéer och de hade så pass stark ställning inom KF att de lyckades blockera det.

Annars hade OK-systemet varit generellt inom hela kooperationen, om det inte hade varit för rivaliteten mellan KF centralt och Konsum Stockholm.

Gustav Sjöblom: Vet du mer om detaljerna i det? Vilka personer låg bakom beslutet?

Sune Vallgren: Jag vet det, men jag vill inte säga det. Frid över deras minnen.

Gustav Sjöblom: Hade du mycket med KF att göra annars, dels som ansvarig för PLS, dels som produktionschef?

Sune Vallgren: Nej, egentligen inte, egentligen inte. KF var en helt annan värld. Senare slogs vi ju ihop och blev ett enda kooperativt databolag som hette Apiron. Det såldes till det amerikanska företaget EDS. KF har ju alltid haft dåliga affärer och de lyckades lura av några miljarder för det här databolaget och de lurade i sin tur KF genom att påstå att de kunde någonting om korthantering, vilket de absolut inte gjorde. Vi fick ju lära dem och det insåg de mycket snabbt, att vi var klart överlägset.

Gustav Sjöblom: EDS alltså?

Sune Vallgren: EDS insåg det, ja, men de hade sålt in sig på att de var experter på korthantering vilket de absolut inte var. Men jag tyckte så pass illa om EDS personalpolitik att jag såg till att straffa ut mig, så de pensionerade mig när jag var 58. Nej, jag trivdes inte alls med dem. De var alldeles för amerikanska.

Gustav Sjöblom: Det anknyter till att jag vill ställa lite frågor om OK som arbetsplats. Du har varit inne lite på att ni satt tillsammans i kontorslandskap och att det inte var hierarkiskt, men du får gärna utveckla och beskriva hur OK var som arbetsmiljö och företagskultur.

Sune Vallgren: Ja, jag vet inte vad jag ska säga. Jag kan väl säga att det var mycket öppet och fritt fram för idéer. Det var, som du säger, inte speciellt hierarkiskt. Jag menar till exempel när Leif Lewin blev VD för KF visste John Åström i detalj vad jag hade gjort, Leif Lewins medhjälpare som åkte med över till KF. Det var ju därför jag fick uppdraget att skriva det här PM:et över julen. Nej, jag trivdes alldeles utmärkt under pionjäråren där. Det var ju helt fantastiskt att jobba där.

Gustav Sjöblom: Är det några andra personer som inte har nämnts som var viktiga som du hade kontakt med?

Sune Vallgren: Jag tror jag har nämnt allihop, faktiskt. Ja, sedan fick jag en som började som operatör på OK. Han heter Åke Jonsson och var ett fantastiskt bollplank att, vad ska vi säga, studsa idéer mot. Han blev sedan programmerare och började på Datapoint och kom tillbaka och så vidare. Nu är han egen företagare, men det var en sådan här som var trevligt att … Det var många nötter som knäcktes över en öl nere på Nian när vi satt och spånade.

Gustav Sjöblom: Tror du att personalpolitiken och rekryteringen påverkades av att det var kooperativägt?

Sune Vallgren: Jag har ingen som helst aning. Jag var liksom aldrig berörd av det.

Gustav Sjöblom: Hur var sammansättningen bland er som jobbade med data vad gäller kön och social bakgrund och etnicitet?

Sune Vallgren: Ja, etnicitet, vi hade faktiskt rätt öppet i det fallet. Det kom och gick programmerare av många nationaliteter.

Gustav Sjöblom: Svenskspråkiga?

Sune Vallgren: Det är klart de var svenskspråkiga men i högre eller lägre utsträckning, vi hade ungrare och vi hade … Det var helt öppet, men det var inte så många tjejer inte, faktiskt. Det kom några i slutet av min karriär, men det är helt klart att det var killarna som dominerade kraftigt och det var inte på grund av att kvinnor var utestängda utan det verkar som om … Det enda där det bara var kvinnor var naturligtvis på stansavdelningen, fast deras arbete förändrades ju eller försvann ju under den här tiden, dels genom den här optiska läsaren som vi införde, dels genom att hela registreringen gick över bildskärm och det var vi ju ganska tidiga på, det var ju som sagt redan -70 eller -71 som vi köpte de här Alfaskopen.

Gustav Sjöblom: Ungefär hur såg det ut vid den tidpunkt när du blev produktionschef, vad fanns det för avdelningar och ungefär hur var proportionerna med hur många som var anställda inom dataavdelningen?

Sune Vallgren: Jag tror det var ungefär fifty-fifty om jag säger programmering-systemutveckling. Jag tror det var cirka tjugo-tjugofem inom produktion och kanske tjugo inom utveckling och inom projektarbetet. Det var inte någon nämnvärd övervikt. Det är klart att anledningen till att produktionen var så pass stor var ju att det var treskift, så det var väl ungefär en tolv-femton inom, vad ska vi kalla det, tryckerisidan, och tio-tolv inom datainmatning, registerhantering.

Gustav Sjöblom: Tryckeri, producerade de dokument som gick ut till medlemmar?

Sune Vallgren: Till exempel.

Gustav Sjöblom: Fakturor och sådant?

Sune Vallgren: Ja just det, och till exempel plocklistor för lagret och sådana där grejer.

Gustav Sjöblom: Vad var det som gjorde att du blev produktionschef istället för att jobba vidare med utvecklingen?

Sune Vallgren: Ja, det var på grund av att personalsituationen var sådan att jag var den enda den enda person som kunde allting om alla system, inklusive lagersystemet. Jag hade varit med så pass länge, jag hade varit med på utvecklingen från början.

Gustav Sjöblom: Ja, du har varit med länge här idag också och jag har nog fått svar på det mesta av det jag hade tänkt fråga, men du får väldigt gärna säga till om det är någonting mer, om det är någon aspekt som vi inte har belyst av din tid på OK.

Sune Vallgren: Nej, som sagt. I samband med att vi flyttade tillbaka huvudkontoret från Sveavägen upp till Kungsholmen igen till kvarteret Lustgården, så … Ja, vad var det jag tänkte säga? Jag hade en tankegång klar för mig men det försvann helt. Det kan inte ha

varit något speciellt viktigt. Jo! Just det, vi blev ett fristående dotterbolag till OK, Conor, för vi tog in databehandlingen från Konsum Stockholm, BPA, Riksbyggen, allting egentligen utom själva KF:s datacentral. Det var i ett något senare moment och då bytte vi namn till Apiron och då var vi alltså ett dotterbolag i princip till KF. På den vägen var det ända tills vi 1993, skulle jag tro, såldes till EDS. Jag gick i pension när jag fyllde 58, det vill säga i slutet på -95.

Gustav Sjöblom: Ja, vad bra, då får jag tacka dig, Sune, så mycket för att du har ställt upp på intervjun.

Sune Vallgren: För all del, det har bara varit ett nöje.